

Мета цього методу – надання студентам можливості під час занять висловлювати власну думку з дискусійного питання аргументовано, чітко та стисло [1]. Вважаю, що застосування інноваційних методів викладання на заняттях української літератури дає можливість підвищувати якість навчально-освітнього процесу у фаховій передвищій освіті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Значенко О. Інтерактивні технології навчання. *Збірник наукових праць ПНПУ*. Полтава. 2010. С. 202. URL: https://metodichka.at.ua/interactiv_upr/03metod_pres.html (Дата звернення 20.01.2025)
2. Молодіжний центр, бібліотека Короленка і музей Коцюбинського: злочини проти культурної спадщини. URL: <https://web.archive.org/web/20220411162028/https://suspilne.media/227407-molodiznij-centr-biblioteka-korolenka-i-muzej-kocubinskogo-zlocini-proti-kulturnoi-spadsini/> (Дата звернення 20.01.2025)
3. Як перевернути клас? Дистанційний курс «Змішане навчання в сучасній школі». URL: <https://teach-hub.com/perevernutyj-klas/> (Дата звернення 19.01.2025)

Мельник Анжела Олегівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра методики викладання іноземних мов і світової літератури,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ПЕДАГОГІКА ЗДИВУВАННЯ АБО ПРО WOW-ЕФЕКТ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

Один із найзначніших мислителів другої половини ХХ ст., відомий передусім як засновник «філософської герменевтики», Г. Г. Гадамер у своєму інтерв'ю сказав: «Людина навчається лише завдяки здивуванню». Суголосну думку висловлював і вітчизняний педагог і філософ В. Курінський, який наголошував, що «вся педагогіка повинна будуватися на технологічній базі, яку можна було б назвати "організація здивування"» [4, с. 63]. Для нашого сьогодення складно підшукати кращу педагогічну сентенцію, адже навчання без здивування – марна справа, особливо, якщо йдеться про навчання сучасних

учнів, які перенасичені інформацією, буквально «живуть в інтернеті» і не терплять монотонних уроків. Особливо актуальним використання педагогіки здивування, яка пов'язана з позитивними емоціями, є під час війни, коли всі учасники освітнього процесу переживають травматичні події й перебувають у довготривалому емоційному стресі.

Здивування – когнітивна емоція, яка виникає у несподіваній ситуації. Психологи так описують її механізм: коли щось відбувається не так, як ми очікували, наш мозок переключається в режим активного сприйняття. Це активізує емоційні центри, викликаючи радість, захват, інтерес [3]. Американський психолог П. Дж. Сільвія відносить *здивування* (разом з *інтересом*, *збентеженням*, *трепетом*) до *емоцій знань*, оскільки вони виникають тоді, коли щось порушує наші очікування, і таким чином спонукають до пізнання [7].

Під *педагогікою здивування* ми розуміємо систему методів і прийомів навчання, яка ґрунтується на когнітивній емоції *здивування* й спрямована на активізацію пізнавальної діяльності учнів.

Одним із методичних прийомів *педагогіки здивування* науковці називають *wow-ефект*, який прийшов в освіту з маркетингу й означає здивування клієнта з метою підвищення рівня продаж. «Wow-ефект як методичний прийом, спрямований на те, щоб викликати в учнів подив, сконцентрувати увагу, активізувати їхню пізнавальну активність», – зазначають О. Аксьонова, Ю. Півненко та А. Косман. Дослідниці розглядають його реалізацію за такими елементами: *подив фактом, методом, освітнім середовищем, власним потенціалом учня* [1]. Ми доповнюємо цей перелік таким елементом, як *подив особистістю вчителя*, і, звісно, якщо йдеться про уроки літератури, то варто додати й *подив літературним твором*. Розглянемо реалізацію цих елементів на конкретних прикладах.

Подив фактом на уроці літератури передбачає повідомлення цікавих фактів з біографії письменників, перекладачів, з історії написання або перекладу твору, з національної культури, з відлуння твору в різних мистецтвах тощо.

Найбільш вражаюче виглядають повідомлення або інфографіка «Письменник у цифрах». Так, О. Вайлд написав роман «Портрет Доріана Грея» усього за 3 тижні, Ч. Дікенсу знадобилося 6 тижнів на його «Різдвяну історію»,

а Гюстав Флобер писав роман «Пані Боварі» довгі 5 років. Розповідаючи про сучасного американського письменника Дж. Гріна, автора роману «Провина зірок», учитель може звернути увагу на його активність у соціальних мережах, де літератор має мільйони підписників. Висвітлюючи основні факти про перекладачів, варто звернути увагу на кількість іноземних мов, якими володів перекладач, і кількість перекладених ним творів, що у багатьох випадках є вражаючою. Наприклад, М. Лукаш, блискучий поет і лінгвіст, знавець більше 20-ти мов, залишив по собі унікальний спадок – більше тисячі текстів світової літератури, які переклав з 18-ти мов.

Подив літературним твором виникає як під час самостійного читання твору учнями, так і під час його розгляду на уроках. Будь-який високохудожній твір особистісно сприйнятий і глибоко пережитий викликає здивування й зацікавленість. Дивувати можуть непередбачувані сюжетні повороти, художні колізії й літературні характери, оригінальна поетика, неочікувані фінали й незвична форма творів, вишуканість індивідуального стилю письменника. Розповідаючи про сербського письменника М. Павича, учитель може акцентувати увагу учнів на експериментах автора з формою твору (Павич написав роман-словник, роман-кросворд, роман-посібник та інші). Здивує учнів і сам текст оповідання «Скляний равлик», який побудований у вигляді гіпертексту, що дає можливість читачу самому вирішувати, у якій послідовності читати текст і який фінал оповідання обрати.

Подив методом означає використання цікавих, нестандартних методів і прийомів на уроках. Оригінальні мультимедійні презентації, відеоролики, інтерактивні та ігрові технології, квести, проєктна діяльність – це те, що сьогодні захоплює учнів. Один із навчальних проєктів, що може здивувати учнів, – це «Бодібіографія особистості». Методику його організації описує вчителька зарубіжної літератури Ірина Мегедь [6]. Бодібіографія (або «біографія тіла») – це організована за певними правилами візуалізація особистості, яка поєднує у собі текст (цитати, коментарі) й зображення (ілюстрації, символи). Вивчення особистості письменника або перекладача, характеристика персонажа у такий неординарний спосіб порушує очікування учнів від звичної методики, спонукає до пошуку нової інформації, розвиває критичне й креативне мислення, емпатію.

Подив освітнім середовищем передбачає фізичне оформлення простору для навчання. Це може бути стилізація культурно-історичної епохи, національної культури або художнього твору, що вивчається. Таке освітнє середовище не тільки здивує й зацікавить учнів, а й сприятиме глибшому зануренню в епоху, культуру, твір. На уроках літератури можна використовувати елементи костюмів або аксесуари, подібні до тих, які були в письменників або персонажів, наприклад, капелюх Шерлока Холмса, окуляри Гаррі Поттера, парасолька Мері Поппінс та ін.

Подив особистістю вчителя. Кожний учитель – це унікальна особистість, він має ті чи інші таланти, якими дивує й захоплює своїх вихованців. Хтось з учителів літератури гарно співає чи грає на музичному інструменті, хтось неперевершено декламує вірші, а у когось талант до імпрровізацій або неймовірне почуття гумору. Але найперше, чим має дивувати вчитель літератури – це щирість вражень і незалежність думок. Важливо, щоб учитель розказував, які емоції й враження він переживав при читанні, що йому найбільше запам'яталося, що приймає і з чим не погоджується. Це сприятиме встановленню між учителем й учнями діалогічних стосунків, що ґрунтуються на довірі й взаєморозумінні, спонукатиме учнів до формування самостійних суджень і висловлення власних думок.

Подив власним потенціалом учня – це здивування учня від досягнення поставлених цілей, його власний успіх, що мотивує на подальший ріст. Особливу роль у досягненні успіху школярів відіграє педагог. Корисними для вчителів-початківців будуть поради психологині А. Мірошнікової, як делікатно вказати учневі на помилку, щоб не образити дитину, а додати натхнення до навчання [5].

Французький філософ і літератор К. Гельвецій сказав: «Щоб здивуватися, потрібна мить, а щоб зробити дивовижну річ, потрібні роки терпіння і наполегливої праці» [2]. Сьогодні українські вчителі творять справжні освітянські дива, коли попри всі жахіття війни, навчають, підтримують і надихають своїх вихованців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьонова О., Півненко Ю., Косман А. Методичні особливості використання wow-ефекту на уроках основ здоров'я. *Молодь і ринок*. 2021. №7-8 (193-194). С. 93-98. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.239672>.
2. Збірник цитат і висловів. URL: <https://surl.li/nqipfz>.
3. Здивування. *Український психологічний хаб*. URL: <https://surl.li/xpawxq>.
4. Курінський В. О. Самоосвітні роздуми. Київ, 2001. 227 с.
5. Мірошнікова А. 30 фраз-мотиваторів замість «Неправильно». URL: <https://surl.li/bniynq>.
6. Мегедь І. Проектна технологія бодібіографії при вивченні зарубіжної літератури: презентація виступу. URL: <https://surl.li/ggpsex>.
7. Silvia P. Knowledge emotions: feelings that foster learning, exploring, and reflecting. In R. Biswas-Diener & E. Diener (Eds), Noba textbook series: Psychology. Champaign, IL: DEF publishers. 2025. URL: <http://noba.to/f7rvqp54>.

Овчаренко Олена Анатоліївна,
*асистент академічних програм,
 факультет бізнес адміністрування,
 Меморіальний університет Ньюфаундленду (Канада);
 здобувачка третього освітньо-наукового рівня вищої освіти,
 ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»*

ПРИНЦИПИ ГЛОБАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АКАДЕМІЧНОМУ КУРСІ ЛІТЕРАТУРИ

У сучасному світі проблема формування глобальної компетентності займає одно з провідних місць. У наукових дослідженнях існує багато підходів до її визначення. Але основою для всіх є актуалізація глобальної освіти у глобальному світі. Науковці пишуть про необхідність сучасної людини приєднатися до процесу глобалізації, розвивати толерантність до інших культур, здатність співпрацювати з представниками різних національностей, розуміти й належним чином приймати розбіжності між людьми. Процес навчання в університеті повинен допомогти студентам сформувати глобальну